

3. Baer B. D. Text #3. January 29, 2015. [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://ukraine.usembassy.gov/statements/osce-reply-1292016.html>
4. Baer B. D. Text #4. March 5, 2015. [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://ukraine.usembassy.gov/statements/baer-savchenko-03052015.html>
5. Baer B. D. Text #5. May 27, 2015. [Electronic Resource]. – Mode of Access : <http://ukraine.usembassy.gov/statements/osce-baer-tagliavini-05272015.html>

Судус Ю. В. Прагматические средства реализации стратегии дискредитации в дипломатическом дискурсе (на материале речей Д. Б. Байера).

В статье рассматривается специфика стратегии дискредитации в дипломатической речи, в частности, в американском дипломатическом дискурсе на примере речей Д. Б. Байера 2015 года относительно конфликта на Украине. Анализируются пути реализации указанной стратегии с помощью речевых тактик и речевых актов. Стратегия дискредитации является глобальной стратегией в сфере речевого воздействия и широко применяемой в дипломатическом дискурсе. Речи американского дипломата, представителя США в Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе, базируются на речевой стратегии дискредитации, которая реализуется с помощью тактики обвинения, по сравнению с тактиками противопоставления, разоблачения, высмеивания, указывания на ошибки, приказа или угрозы. Перечисленные тактики реализуются преимущественно с помощью асертивных и директивных РА.

Ключевые слова: дипломатический дискурс, коммуникативная стратегия, речевая тактика, речевой акт, стратегия дискредитации.

Sudus Yu. Pragmatic means of discrediting strategy realization in diplomatic discourse (based on speeches by D. B. Baer).

The article deals with the specific features of realization of discrediting strategy in diplomatic discourse and is based on the speeches given by D. B. Baer concerning the conflict situation in Ukraine in 2015. The author analyzes the ways how this strategy is realized in speech with the help of speech tactics and speech acts. It was determined that the discrediting strategy is the global strategy in the field of speech influence and is widely used in diplomatic discourse. US diplomat, US ambassador to the Organization for Security and Cooperation in Europe uses discrediting strategy in his speeches and this strategy is implemented through accusation tactics, which is more used in the US diplomatic discourse in comparison with the tactics of opposition, exposing, ridiculing, showing of mistakes, ordering or threatening. These tactics realize their potential primarily via assertive and directive speech acts.

Keywords: diplomatic discourse, communicative strategy, speech tactics, speech act, discrediting strategy.

**Толчєєва Т. С.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова**

**ПРОДУКТИВНІСТЬ МОДЕЛЮВАННЯ
ТЕРМІНІВ БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ
ТА ЇХНЯ МІЖНАРОДНА ГАРМОНІЗАЦІЯ**

У статті класифіковано терміни бізнес-економіки за частиномовним критерієм; виявлено найбільш продуктивні моделі їхнього творення в англійській мові з метою міжнародної гармонізації; встановлено тенденцію до високої продуктивності моделей аббревіації, стягнення й усічення термінів-словосполучень у процесі їх функціонування у сфері бізнес-економіки, що економить зусилля і сприяє міжнародній гармонізації.

Ключові слова: терміни бізнес-економіки, продуктивні моделі, міжнародна гармонізація.

Сучасне термінотворення (М. М. Володіна, С. В. Гриньов-Гриневич, С. В. Кітайгородська, В. М. Лейчик, І. О. Пушкарєва та ін.) характеризується

тенденцією до міжнародної гармонізації, у результаті якої долаються певні комунікативні труднощі, що постають при розбіжності принципів іменування понять будь-якої галузі виробництва загалом та сфери бізнес-економіки зокрема.

Термінологія передає осмислену інформацію й набуті знання у конкретній галузі, закодовані людиною в мовні знаки і у такий спосіб реалізує репрезентативну функцію. Як зазначає І. О. Пушкарьова, “мова економіки є засобом, що дозволяє людині орієнтуватися і здійснювати комунікацію в сучасних умовах економічного життя суспільства, в результаті чого на сьогодні все більш актуальними стають дослідження терміносистем як мовних структур, що функціонують у динаміці, тобто в конкретних комунікативних ситуаціях. Залучення термінів до повсякденного спілкування навіть пересічних представників соціумів формує систему уявлень про економічні взаємовідносини в сучасному світі, оскільки містить інформацію, здобуту шляхом сприйняття навколишньої дійсності [6, с. 5]

Мета статті – класифікувати терміни бізнес-економіки для виявлення продуктивності моделей їхнього творення в англійській мові, що сприятиме їх міжнародній гармонізації.

Терміни бізнес-економіки, що виражають спеціальні поняття через мовні знаки, допомагають людині орієнтуватися у світі ринкової економіки, постійно створюваних нових галузей виробництва та розширенні зв'язків між державами [Пушкарева 2006, с. 32]. Ці фактори є причинами для “адаптації” термінологічної системи бізнес-економіки до нових умов, які диктує сьогодення, однією з яких є міжнародна гармонізація.

Позамовними передумовами міжнародної гармонізації термінології є: “інтеграція знання, інтернаціоналізація технологій, єдність теоретичної та методологічної бази науки і технологій, характерних для сучасного етапу розвитку світової цивілізації” [1]. Власне лінгвістичними факторами, що сприяють міжнародній гармонізації термінологій, є такі: “формування галузевих мов для спеціальних цілей, досить близьких за змістом і формою вираження в декількох природних мовах, а також активні процеси інтернаціоналізації термінів, що виступають у функції лексичних одиниць галузевих мов для спеціальних цілей” [1].

Часом гармонізація термінології (або міжмовне упорядкування, систематизація) розглядається як останній етап у термінологічній роботі, що включає крім цього ще 1) **інвентаризацію** (збирання та аналіз термінів), 2) **упорядкування** (класифікацію, систематизацію та аналіз), 3) **нормалізацію** (вибір і затвердження нормативних термінів, уніфікацію, оптимізацію), 4) **кодифікацію** (оформлення у вигляді галузевого словника, стандартизацію та рекомендацію термінології) [2, с. 19].

О. Будильова виділяє два основні принципи міжнародної гармонізації термінологій:

– гармонізація можлива і доцільна, якщо у двох або більше країнах розвинена одна ж та ж сфера діяльності [1];

– гармонізація можлива, якщо в цих країнах в основі цієї сфери лежить однакова (ідентична) або близька теорія з однаковою або близькою системою понять [там само].

Аналіз морфологічної та граматичної структури термінів, а також моделей творення термінологічних словосполучень, є набором обов'язкових процедур, які виявляють експлікативну функцію терміна, на основі якої і є можливою міжнародна гармонізація.

Спіраючись на матеріал дослідження І. О. Пушкарьової, а також на власну вибірку термінів англійської мови зі сфери бізнес-економіки, пропонуємо їх

частиномовну класифікацію, яка сприятиме першим двом процедурам (механізм) – інвентаризації та упорядкуванню – процесу міжнародної адаптації в інших мовах.

Високою продуктивністю характеризуються терміни бізнес-економіки, представлені іменниками, що позначають поняття, явища, предмети і процеси у цій сфері, наприклад: *abundance* – достаток, багатство, надлишок; *account* – рахунок; *agio* – ажіо, різниця між курсами валют; *bank* – банк, фонд, загальний запас; *cash* – готівка; *coin* – монета; *disability* – непрацездатність, неплатоспроможність; *expense* – витрати; *fiduciary* – довірена особа; *handbill* – рекламний листок; *importer* – імпортер; *lending* – кредитування, позика; кредит; *marketisation* – маркетизація тощо, а також іменниками, які здебільшого вживаються у множині: *acres* – землі, маєтки; *cadres* – кадри; *facilities* – зручності; *chains* – однотипні роздрібні магазини однієї фірми; *datain* – вхідні дані; *dominions* – маєтки; *earnings* – заробіток, прибуток, надходження; *luxuries* – предмети розкоші; *majors* – головні компанії, великі фірми, монополії; *marks* – маркувальні знаки; *money* – монетна система валюти, грошові суми; *monies* – грошові суми тощо; *records* – документи, архів, записи, облік, досьє; *redemption* – викуп, повернення, вилучення з обігу, погашення.

Дієслівна термінологія бізнес-економіки теж є високопродуктивною, бо дієслово здатне позначати різні дії, економічні та грошові операції, бізнес-взаємини, стан чогось тощо: *amortize* – амортизувати, покривати борг у кредит; *calculate* – обчислювати, підраховувати, розраховувати; *capitalize* – капіталізувати, перетворювати на капітал, накопичувати капітал (on); *captain* – керувати, очолювати (команду тощо); *cast* – підраховувати (up), підводити підсумок; *make up* – скласти в підсумку, компенсувати нестачу, відшкодовувати; *market* – купувати чи продавати на ринку, торгувати, знаходити ринки збуту; *misbill* – виставити неправильний рахунок; *monetize* – перетворювати на гроші, випускати гроші в обіг; *pay* – приносити вигоду, окупатися та ін; *repudiate* – анулювати, відмовлятися від сплати боргу; *submit* – представляти на розгляд.

Прикметники (а також дієприкметники) беруть активну участь в утворенні термінів бізнес-економіки, але порівняно з іменниками й дієсловами вони характеризуються середнім ступенем продуктивності в англійській мові: *activity-oriented* – орієнтований на роботу, орієнтований на діяльність; *calculated* – обчислений, розрахований; *calculating* – рахунковий; *cashless* – той, що не має готівки; *managing* – економічний, заощадливий; *marketable* – товарний, ринковий, ліквідний; *monetary* – грошовий, монетарний, кредитно-грошовий, валютний; *moneyed* – багатий, грошовий; *pecuniary* – грошовий, фінансовий; *unaudited* – неперевірений, непідданий ревізії (неревізований).

Низькопродуктивними є прислівникові терміни бізнес-економіки, що позначають ознаку ознаки й ознаку дій, операцій тощо: *low* – за низькою ціною; *marketwide* – в масштабах всього ринку. Як правило, ці терміни і термінологічні вислови є запозиченнями з латинської мови: *paripassu* (лат.) –одночасно, так само; *as from* – починаючи з ... (використовується в документах, коли хочуть показати, що будь-які розпорядження набувають чинності з певної дати в майбутньому); *as is* – як є; *pro forma* – заради форми; *quarterly* – раз на квартал, щоквартально, раз на три місяці; *de facto* – фактично; *de dato* – починаючи з такого-то числа; *ex officio* – за посадою, в силу займаної посади; *ex bonus* – без випуску акцій з додатковим дивідендом; *ex dock* – уживається в тих ситуаціях, коли хочуть сказати, що ціна включає в себе вартість усіх витрат тощо.

На основі частиномовної класифікації можна представити продуктивні моделі творення термінів бізнес-економіки, з-поміж яких найбільш уживаними є такі (формули подані скорочено латинськими позначеннями):

Двокомпонентні моделі:

1. Модель Subst + Subst: *income inequality* – нерівність доходів (прибутків); *credit costs* – витрати за кредитом; *bank accommodation* – банківська позика; *treasury stock* – бухгалтерські (казначейські) акції.

2. Модель Subst + prep + Subst: *accumulation of commodities* – накопичення товарних запасів; *adequacy in return* – достатність доходу; *velocity of currency* – швидкість обігу готівки.

3. Модель Adj + Subst: *principal imports* – основні статті імпорту; *residual debt* – залишок боргу; *financial aid* – фінансова допомога, де прикметники є також активними учасниками термінотворення, але, як правило, виступають в ролі означення основного (ключового) поняття.

Три- й чотирикомпонентні моделі:

1. Модель Subst + Subst + Subst: *price control policy* – політика регулювання цін; *world market price* – ціна світового ринку; *interest rate policy* – політика регулювання процентних ставок; *stock brokerage office* – брокерська фірма.

2. Модель Adj + Subst + Subst: *material production process* – процес матеріального виробництва; *general insurance policy* – генеральний поліс; *personal income tax* – особистий прибутковий податок;

3. Модель Adj + Adj + Subst: *foreign economic agreement* – зовнішньоекономічний договір; *international monetary market* – міжнародний валютний ринок; *state financing backing* – державна фінансова підтримка.

4. Модель Adj + Subst + prep + Subst: *direct arbitrage of exchange* – двосторонній валютний арбітраж; *unadjusted rate of return* – невідкоригована норма прибутку або рентабельності.

5. Модель Subst + prep + Subst + Adj + Subst: *instability of currency exchange rate* – коливання валютного курсу.

6. Модель Subst + prep + Subst + prep + Adj + Subst: *sanctions for the nonfulfilment of contractual obligations* – санкції з невиконання контрактних зобов'язань.

Термінологія бізнес-економіки включає терміни і термінологічні словосполучення різних морфемних і граматичних структур, що лежать в основі організації знання у цій сфері, а представлені основні структурно-семантичні моделі є найбільш продуктивними й активно вживаними в різних країнах, де міжнародним стабілізатором стає англійська термінологія.

При цьому варто відзначити, що терміни-словосполучення є як кількісно більшими, так і більш різноманітними за структурними моделями. Це пояснюється, насамперед, їхньою інформативністю, проте багатокомпонентна структура поширених термінів-словосполучень, і, як наслідок, незручність у користуванні зумовлює їхнє скорочення.

Останнім часом спостерігається тенденція до високої продуктивності аббревіації як способу творення термінології бізнес-економіки:

CEO – Chief Executive Officer (головний адміністратор).

DDP – Delivered Duty Paid (поставка з оплатою мита).

FP – 1) *floating policy* (генеральний поліс), 2) *fully paid* – повністю оплачено.

FY – *fiscal year, financial year* (фінансовий рік).

MM – *money market* (грошовий ринок).

NAV – *net asset value* (вартість чистих активів).

NP – *national product* (національний продукт).

VAT – *value added tax* (податок на додану вартість).

Помітним є підвищення продуктивності такого способу творення термінів бізнес-економіки, як

1. Стягнення:

– *acct* – *account* (рахунок); *bkrp* – *bankrupt* (банкрут); *chgs* – *charges* (витрати); *dct.* – *Document* (документ); *Ltd* – *limited* (з обмеженою відповідальністю); *pc.* – *Price* (ціна); *pct.* – *Per cent* (відсоток); *rcpt.* – *Receipt* (надходження, дохід).

2. Усічення:

Bal. – *Balance* (залишок, сальдо); *cap.* – *Capital* (капітал); *fis.* – *Fiscal* (фіскальний); *imp.* – 1) *import* (імпорт), 2) *imported* – (імпортований), 3) *importer* (імпортер); *leg* – *legal* (законний).

Окрім структурної продуктивності творення термінів бізнес-економіки, слід також сказати, що ця сфера характеризується системними відношеннями, зокрема синонімією і полісемією.

І хоча абсолютних синонімів не виявлено, проте часткові терміни-синоніми є також продуктивними позначеннями понять, дій, операцій у сфері бізнес-економіки. Це якраз пов'язане з глобальним процесом гармонізації цих термінів, зокрема, операцією нормалізації і систематизації різних ознак предметів і явищ, що лежать в основі утворення понять бізнес-економіки, внаслідок чого виникають синонімічні терміни з емоційно-експресивними смисловими відтінками у значеннях.

У зв'язку з цим синонімія термінології бізнес-економіки англійської мови є міжмовною, де синонімами виступають, насамперед, латинські й французькі терміни.

Міжмовна синонімія представлена такими прикладами термінів: *corpus* (лат.) – власність в управлінні = *trust estate* (англ.); *action gratuite* (франц.) – безкоштовна акція = *bearer share* (англ.); *corbeille* (франц.) – кошик = *pit* (англ.); *courtier* (франц.) – біржовий дилер або брокер = *broker*; *stockbroker* (англ.); *credit – bail* (франц.) – лізинг = *teasing* (англ.); *Aussenborslichen Wertpapierhandels* (нім.) – позабіржовий ринок цінних паперів = *over-the-counter market* (англ.).

В бізнес-економічній термінології англійської мови синонімія спостерігається як у простих, так і у складних термінів і термінологічних словосполучень, а також аббревіатур.

Полісемія також є системним явищем у сфері термінології бізнес-економіки:

– *account* – 1) рахунок, фінансовий звіт, бухгалтерський звіт, статистичний звіт, 2) звіт, 3) підстава, причина, 4) міркування, 5) значення, 6) розрахунки, 7) звітність, 8) реєстр;

– *accounts* – 1) держбюджет 2) бюджет підприємства, 3) рахунки, 4) витрати, 5) розрахунки;

– *facility* – 1) пільги, 2) послуги, 3) сприятливі умови, 4) кошти, 5) обладнання, 6) потужності, 7) заводи;

– *line* – 1) рід діяльності, 2) галузь, 3) галузь торгівлі, 4) сорт товару, 5) товар, 6) межа, ліміт, 7) конвеєр, лінія (судноплавна, залізнична, телефонна і т.п.), 8) крива на графіку, 9) лінійний підрозділ фірми;

– *maker* – 1) виробник 2) постачальник, 3) фірма, 4) векселедавець;

– *rate* – 1) розмір, норма, ставка, 2) облікова ставка, 3) ставка мита, 4) тариф, 5) курс, ціна, 6) пропорція, ступінь, відсоток, коефіцієнт, показник, 7) місцевий податок, 8) комунальний податок;

– *rating* – 1) розцінка, оцінка, 2) оцінка фінансового становища, 3) визначення вартості, 4) обкладання податком, 5) сума податку, 6) номінальна потужність; 7) продуктивність.

Семантична транспозиція теж є способом творення термінів бізнес-економіки, яка відбувається за допомогою процесу метафоризації. Підвищення продуктивності цього процесу зумовлено тенденцією до абстрактності економічної науки, її теорій і поняттєвої бази:

– *bang a market* – обвалити ринок (викинути на ринок велику кількість акцій);
 – *bid and ask* – найвища і найнижча ціна;
 – *cheap money* – гроші, які мають низьку купівельну спроможність
 – *flurries* – короткочасна паніка на біржі, викликана раптовим підвищенням або падінням курсу;
 – *creeping inflation* – повзуча інфляція (інфляція, що розвивається повільними темпами).

Процес термінотворення є соціальним явищем, складовою соціально-економічного розвитку сучасних суспільств.

Підсумовуючи, зазначимо, що термінологія бізнес-економіки англійської мови є мовною картиною світу, створеної людиною, яка переводить свої уявлення про реальний світ у мовні засоби. Ця терміносистема відображає принципи, закони, моделі і теорії бізнес-економіки, в якій людина систематизує, кодує і зберігає свої знання про соціально-економічний розвиток як своєї країни, так і тих країн, що є бізнес-партнерами.

Л і т е р а т у р а

1. Будилева О. Н. Аспекты практической терминологической деятельности [Электронный ресурс] / О. Н. Будилева / Режим доступа : http://cnit.ssau.ru/iatp/work/budileva/glava_1_3.htm, свободный. – Загл. с экрана.
2. Гринев-Гриневиц С. В. Терминоведение : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / С. В. Гринев-Гриневиц. – Москва : Издательский центр “Академия”, 2008. – 304 с.
3. Китайгородская М. В. Современная экономическая терминология / М. В. Китайгородская // Русский язык конца XX столетия (1985-1995). – М., 2000. – 480 с.
4. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура. – Изд. 3-е / В. М. Лейчик. – М. : Издательство ЛКИ, 2007. – 256 с.
5. Пушкарева И. А. Экономическая терминология как средство фиксации результатов научно-профессионального познания / И. А. Пушкарева // Культура народов Причерноморья : [научный журнал] / под ред. П. П. Толочко. – Симферополь. – 2004. – № 54. – С. 55-58.
6. Пушкарева И. А. Экономическая терминосистема как метаязык описания мир-системы (на материале английского и русского языков) : Ирина Александровна Пушкарева / Дисс. ... канд. филол. наук. – Специальность 10.02.19 – теория языка. – Барнаул : Алтайский государственный университет, 2006. – 198 с.
7. Скороходько Э. Ф. Семантические сети и автоматическая обработка текста. – Киев : Наук. думка, 1983. – 212 с.

Толчеева Т. С. Продуктивность моделирования терминов бизнес-экономики в английском языке и их международная гармонизация.

В статье классифицированы термины бизнес-экономики по морфологическому критерию; выявлены наиболее продуктивные модели их образования в английском языке с целью международной гармонизации; установлена тенденция к высокой продуктивности моделей аббревиации, стяжения и усечения терминов-словосочетаний в процессе их функционирования в сфере бизнес-экономики, что экономит усилия и способствует международной гармонизации.

Ключевые слова: термины бизнес-экономики, продуктивные модели, международная гармонизация.

Tolcheeva T. S. Productivity in Modeling of Terms of Business Economics in the English Language and their International Harmonization.

The article deals with classification of terms of business economics of morphological criteria. The most productive models of their education in English have been identified with the aim of international harmonization. It has been defined the tendency to high productivity models abbreviation, contraction and truncation of terms, phrases in the course of their operation in the field of business economics, which saves efforts and contributes to international harmonization.

Keywords: *terms of business economics, productive models, international harmonization.*

Тузова Е. И.
РУДН, Россия

**КОНЦЕПТУАЛЬНО-ЗНАЧИМЫЕ СПОСОБЫ ПРЕДСТАВЛЕНИЯ
БУДУЩЕГО И ПРОШЕДШЕГО ВРЕМЕНИ
В ПРЕДВЫБОРНЫХ ПРОГРАММАХ
КАНДИДАТОВ НА ПОСТ МЭРА ЛОНДОНА И МОСКВЫ**

В данной статье автор, сопоставляя тексты тематически совпадающих разделов предвыборных программ кандидатов на пост мэра Лондона и Москвы, приписывает концептуальное значение использованию будущего и прошедшего времени. Применяя метод сопоставления, автор статьи выводит содержательно-значимые способы представления данных времен, позволяющих создать положительный образ кандидата в общественном сознании. В результате данного сопоставления нам удалось выявить, что успешность политика напрямую зависит от грамотной презентации предвыборной программы. Использование определенной грамматической структуры высказывания способно вызвать или позитивные, или негативные ассоциации, а их сочетание часто приводит аудиторию к нужному ракурсу восприятия информации.

Ключевые слова: *содержательно-значимые способы представления содержания, предельная актуализация будущего времени, способы установления денотата, принцип субъектности/бессубъектности, композиционное решение разделов программ, соположение грамматики названий разделов.*

Введение

Основная задача политика во время предвыборной компании – привлечь на свою сторону избирателя. Чем выше пост, на который претендует кандидат, тем жизнь большего числа людей зависит от него, поэтому значимость предвыборных текстов становится особенно очевидной.

Взяв для сопоставления предвыборные выступления будущего мэра Москвы (С. Собянина) и будущего мэра Лондона (Б. Джонсона), мы постараемся оценить те ценностные различия или совпадения, которые вне этого сравнения оказались бы невидимыми.

Результаты исследования должны обладать высокой степенью достоверности, поскольку есть существенные точки пересечения:

– выборы проходили в близкое время: в Лондоне – в мае 2012, в Москве – в сентябре 2013;

– столичные города Лондон и Москва сопоставимы по численности населения: в Лондоне проживает примерно 8,6 миллионов человек, по данным переписи 2011 года, в Москве – примерно 12 миллионов человек, по данным Росстата 2013 года;

– Москва позиционирует себя как город европейский, а Россия позиционирует себя как государство демократическое.